

aardrijkskunde CSE GL en TL

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examiner. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examiner past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examiner ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.
- NB3 Als het College voor Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.
Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

- a. Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
  - b. Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden WOLF-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.
- Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt. In dat geval houdt het College voor Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 64 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

De Nederlanders en hun vakantiebestemmingen

---

1 C

2 **maximumscore 1**

Uit het antwoord moet blijken dat een vakantieganger zijn reizen steeds meer zelf reserveert / boekt via internet.

3 **maximumscore 1**

Voorbeelden van een juiste reden zijn:

- In het centrum zijn veel attracties.
- Het centrum is goed bereikbaar / ligt dicht bij het Centraal Station.

4 **maximumscore 1**

Uit het antwoord moet blijken dat hier meestal maar één overnachting wordt geboekt voorafgaand of aansluitend aan een vlucht.

5 **maximumscore 1**

De afstand van Nederland naar het Sauerland is kleiner dan die van Nederland naar het Zwarte Woud.

Vraag	Antwoord	Scores
6	maximumscore 1 Het verschil in hoogte tussen het dal (1342m) en het berggebied / de toppen (1700m) is relatief klein.	
7	maximumscore 2 1 = Beijing (China) 2 = Australië 3 = Bali (Indonesië)	
	indien drie antwoorden juist	2
	indien twee antwoorden juist	1
	indien één antwoord juist	0
8	D	
9	maximumscore 2 bestemming P = foto 2 bestemming Q = foto 1 bestemming R = foto 3 bestemming S = foto 4	
	indien vier antwoorden juist	2
	indien drie of twee antwoorden juist	1
	indien minder dan twee antwoorden juist	0
10	C	
11	C	
12	maximumscore 2 1 = juist 2 = juist 3 = onjuist	
	indien drie antwoorden juist	2
	indien twee antwoorden juist	1
	indien één antwoord juist	0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

13 maximumscore 2

- 1 = juist
- 2 = onjuist
- 3 = onjuist
- 4 = juist

indien vier antwoorden juist	2
indien drie of twee antwoorden juist	1
indien minder dan twee antwoorden juist	0

14 maximumscore 2

- 1 = auto
- 2 = vliegtuig
- 4 = trein

indien drie antwoorden juist	2
indien twee antwoorden juist	1
indien minder dan twee antwoorden juist	0

15 B

16 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist argument zijn:

- In een vliegtuig is het lastig om veel kampeerspullen mee te nemen.
- Nederlanders kiezen vaak voor een rondreis door Amerika en dan is overnachten in een hotel of motel het gemakkelijkst.

17 maximumscore 1

door de economische crisis / toename werkloosheid / afname besteedbaar inkomen.

18 maximumscore 1

Voorbeelden van subjectieve informatie zijn:

- heerlijke zon
- ondraaglijke hitte

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

19 maximumscore 2

- 1 = Azië
- 2 = 13 of 14 graden NB
- 3 = 100 of 101 graden OL

indien drie antwoorden juist	2
indien twee antwoorden juist	1
indien minder dan twee antwoorden juist	0

Opmerking

Antwoorden waarin alleen het aantal graden wordt gegeven en niet de breedte en lengte mogen niet goed gerekend worden.

20 C

21 E

22 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste positieve gevolgen zijn twee van de volgende:

- verbetering van de infrastructuur
- hoger voorzieningenniveau
- meer inkomsten voor het land (Marokko)
- (her)ontdekken van de eigen cultuur / meer respect voor de eigen cultuur
- opleving van oude ambachten / ontstaan van een nieuwe markt voor lokale producten
- introductie van nieuwe vaardigheden en ideeën
- positieve invloed op zelfvertrouwen, trots en zelfbewustzijn van de bevolking

per juist antwoord	1
--------------------	---

23 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste negatieve gevolgen zijn twee van de volgende:

- milieunadelen
- winst vloeit af naar het buitenland
- bedreiging van de (lokale) cultuur / verwestering / Amerikanisering
- te grote migratiestromen naar toeristische gebied in een land

per juist antwoord	1
--------------------	---

Omgaan met natuurlijke hulpbronnen

24 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste menselijke oorzaken zijn twee van de volgende:

- Verlaging van de waterstand in sommige landbouwgebieden omdat de grond anders te nat is om te bewerken.
- Het kanaliseren van beekjes.
- Er wordt steeds meer grondwater opgepompt om te kunnen voldoen aan de toenemende vraag naar drinkwater.
- Door toename van het bebouwd oppervlak wordt water versneld afgevoerd naar de riolen.
- Bij de aanleg van infrastructuur en woningbouw wordt grondwater weggepompt.

per juist antwoord

1

25 C

26 maximumscore 2

97,5% = R (zout water)

2,5% = S (zoet water)

70% = P (ijs opgeslagen in sneeuw en gletsjers)

29% = Q (grondwater en oppervlaktewater)

indien vier antwoorden juist

2

indien drie of twee antwoorden juist

1

indien minder dan twee antwoorden juist

0

27 C

28 maximumscore 2

Voorbeelden van andere functies zijn twee van de volgende:

- natuurgebied
- landbouwgrond
- recreatiegebied

per juist antwoord

1

Opmerking

Antwoorden die een omschrijving geven van één van de bovenstaande functies mogen ook goed gerekend worden.

Vraag	Antwoord	Scores
<p>29 maximumscore 2 1 = juist 2 = onjuist 3 = juist</p>	<p>indien drie antwoorden juist indien twee antwoorden juist indien minder dan twee antwoorden juist</p>	<p>2 1 0</p>
<p>30 maximumscore 1 in april, mei, juni, juli en augustus</p> <p><i>Opmerking</i> <i>Scorepunt alleen toekennen als alle vijf maanden juist zijn.</i></p>		
<p>31 maximumscore 2 Voorbeelden van juiste oorzaken zijn twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Een deel van het water verdampt. – Een deel van het water wordt verbruikt. – Een deel van het water infiltreert naar diepere bodemlagen. – Een deel van het water wordt opgeslagen in spaarbekkens. <p>per juist antwoord</p>		<p>1</p>
<p>32 maximumscore 2 Voorbeelden van juiste maatregelen zijn twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wadi's / waterpleinen aanleggen – infiltratieputten aanleggen – de capaciteit van de riolering vergroten – infrastructuur verhoogd aanleggen – overloopgebieden aanleggen – huizen voorzien van begroeide daken / meer groen aanplanten <p>per juist antwoord</p>		<p>1</p>
<p>33 maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • De gemiddelde temperatuur stijgt onder invloed van het versterkte broeikaseffect • Een hogere temperatuur betekent meer verdamping en neerslag / het regent vaker en harder 		<p>1 1</p>
<p><i>Opmerking</i> <i>Ook goed gerekend mag worden als hier oorzaken van het versterkt broeikaseffect worden genoemd.</i></p>		

Vraag	Antwoord	Scores
34	maximumscore 2 P = Davelaar en De Vries Q = Berend R = Albers en Jansen	
	indien vijf antwoorden juist	2
	indien vier of drie antwoorden juist	1
	indien minder dan drie antwoorden juist	0
35	B	
36	B	
37	B	
38	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • Klimaatgrafiek 3 hoort bij Bangladesh • Voorbeelden van een juist argument zijn: <ul style="list-style-type: none"> – Er is een duidelijke top in de neerslag te herkennen rond de maanden juni, juli, augustus. – De moesson / aanwezigheid van een droge en natte periode is in grafiek 3 te zien. – Dit klimaat ligt in de (sub)tropen op het noordelijk halfrond en Bangladesh ook. / Het verschil in zomertemperatuur en wintertemperatuur is beperkt. 	1 1
39	maximumscore 1 Voorbeelden van een juist antwoord zijn: <ul style="list-style-type: none"> – verwoestijning – erosie 	
40	C	
41	maximumscore 1 Voorbeelden van een juist milieunadeel zijn: <ul style="list-style-type: none"> – Steenkool is erg vervuilend / bij de verbranding van steenkool komt relatief veel CO₂ vrij. – Bij de verbranding van steenkool komt fijnstof vrij. 	

Vraag	Antwoord	Scores
42	maximumscore 2 Voorbeelden van juiste energiebronnen zijn twee van de volgende: – windenergie – zonne-energie – kernenergie – geothermische energie – getijdenenergie	
	per juist antwoord	1
43	maximumscore 2 De juiste woorden op de juiste plaats zijn: • X = China en Y = India (China en India mogen omgewisseld worden) • Z = Noord-Amerika	1 1
44	maximumscore 1 Voorbeelden van een juiste oorzaak zijn: – de toenemende welvaart – de toenemende bevolking – de toenemende industrialisatie	
45	maximumscore 1 horizonvervuiling geluidsoverlast <i>Opmerking</i> <i>Scorepunt alleen toekennen als er twee juiste bezwaren zijn genoemd.</i>	

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 30 mei naar Cito.

De normering in het tweede tijdvak wordt mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Als het tweede tijdvak op uw school wordt afgenomen, zend dan ook van uw tweede-tijdvak-kandidaten de deelscores in met behulp van het programma WOLF.

6 Bronvermeldingen

---

bron 1	NBTC-NIPO Research, Toerisme in perspectief, p.9
bron 2	eovelst.nl
bron 3	vrij naar: Toekomst van de retail: "Het reisbureau als smeulende brokken steen"; Patrick Goosen, p.8
bron 4	vrij naar: Gemeente Amsterdam, Toerisme in Amsterdam en regio 2010/2011, p19
bron 5	vrij naar: Grote Bosatlas, 54e editie
bron 6	www.sneeuwhoogte.nl
bron 7	klimaatdiagram 1 en 2: vrij naar: www.kmi.be; klimaatdiagram 3: vrij naar: www.klimadiagramme.de
bron 8	www.askja.nl, www.333travel.nl, ecotoerisme.jouwweb.nl, www.htwandelreizen.nl
bron 9	beautiful-changmai.com, wildography.co.uk, t2.gstatic.com, www.everestnews.com
bron 10, 11	vrij naar: Grote Bosatlas 54e editie
bron 12	vrij naar: www.kampeerautosite.nl
bron 13	vrij naar: www.kenniscentrumtoerisme.nl
bron 14, 15	vrij naar: NBTC-NIPO Research
bron 16	vrij naar: www.reizennaarthailand.nl
bron 17	vrij naar: www.kmi.be
bron 18, 19	vrij naar: Grote Bosatlas, 54e editie
bron 20	Eigen archief, Cito
bron 21, 22	vrij naar: www.scholieren.com
bron 23	vrij naar: wiskundeencultuur.pbworks.com
bron 24	vrij naar: nrcnext.nl
bron 25	kaart: vrij naar: www.waterforum-archief.net; tekst: www.hhdelfland.nl
bron 26	vrij naar: www.waterforum.net
bron 27	Grote Bosatlas, 54e editie
bron 28	fokkeblog.blogspot.nl
bron 29	Grote Bosatlas, 53e editie
bron 30	vrij naar: www.nzdl.org
bron 31	vrij naar: ga.water.usgs.gov
bron 32	www.hanscrone.com
bron 33	De Bosatlas van Nederland Waterland
bron 34	vrij naar: www.klimadiagramme.de
bron 35	vrij naar: www.bothends.org
bron 36	vrij naar: Grote Bosatlas 54e editie
bron 37	Grote Bosatlas 54e editie
bron 38	www.willisms.com